

Věc C-415/20

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

7. září 2020

Předkládající soud:

Finanzgericht Hamburg (Německo)

Datum předkládacího rozhodnutí:

20. srpna 2020

Žalobkyně:

Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH

Žalovaný:Hauptzollamt Hamburg (Hlavní celní úřad města Hamburg,
Německo)**Předmět původního řízení**

Žaloba, kterou se žalobkyně domáhá zaplacení úroků z neprávem neposkytnutých vývozních náhrad a neprávem vyměřených sankcí.

Předmět a právní základ předběžné otázky

Výklad unijního práva, článek 267 SFEU

Předběžné otázky

1. Platí povinnost vrátit poplatky vybrané v rozporu s unijním právem včetně úroků, kterou členským státům stanoví unijní právo, i v případech, kdy důvodem jejich vrácení není rozpor jejich právního základu s unijním právem konstatovaný Soudním dvorem Evropské unie, nýbrž výklad (pod) položky kombinované nomenklatury provedený Soudním dvorem?

2. Lze zásady unijně právního nároku na úroky, který založil Soudní dvůr Evropské unie, přenést i na vyplacení vývozních náhrad, které orgán členského státu odmítl v rozporu s unijním právem vyplatit?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Nařízení Komise (ES) č. 800/1999 ze dne 15. dubna 1999, kterým se stanoví společná prováděcí pravidla k režimu vývozních náhrad pro zemědělské produkty (Úř. věst. 1999, L 102, s. 11; Zvl. vyd. 03/25, s. 129), bod 65 odůvodnění, články 49 a 51

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Abgabenordnung (daňový řád, dále jen „AO“), zejména § 37, § 233 a § 236

Gesetz zur Durchführung der gemeinsamen Marktorganisationen und der Direktzahlungen (zákon k provádění společných organizací trhu a přímých plateb, dále jen „MOG“), § 6 a § 14

Stručný popis skutkového stavu a řízení

- 1 Žalobkyně vyvážela jatečně upravená těla drůbeže do třetích zemí. V období od ledna do června 2012 žalovaný hlavní celní úřad odmítl vyplatit žalobkyni vývozní náhrady za vyvezené zboží s odvoláním na skutečnost, že vyvezené výrobky neměly obvyklou obchodní jakost, neboť jatečně upravená těla drůbeže nebyla beze zbytku oškubaná resp. vykazovala příliš mnoho vnitřností, a naopak žalobkyni vyměřil sankci s odůvodněním, že požádala o vyšší vývozní náhrady, než které jí příslušely.
- 2 Poté co Finanzgericht Hamburg (Finanční soud v Hamburku) - na základě výkladu Soudního dvora k podpoložce 0207 1210 resp. 0207 1290 přílohy I nařízení Komise (EHS) č. 3846/87 ze dne 17. prosince 1987, kterým se zavádí nomenklatura zemědělských produktů pro vývozní náhrady (Úř. věst. 1987, L 366, s. 1; Zvl. vyd. 03/07, s. 325) v rozsudku ze dne 24. listopadu 2011, Gebr. Stolle (C-323/10 až C-326/10, EU:C:2011:774) - rozhodl, že existence malého množství peří není překážkou pro poskytnutí náhrady resp. že k jatečně upravenému tělu mohou být přiloženy až čtyři zde uvedené vnitřnosti, poskytl žalovaný hlavní celní úřad žalobkyni požadované vývozní náhrady a vrátil jí vyměřené sankce.
- 3 Žalobkyně poté předložila hlavnímu celnímu úřadu žádost, aby jí byly poskytnuty úroky z vývozních náhrad, které jí byly v minulosti neprávem odeprény, a z neprávem vyměřené sankce, a to za dobu, po níž byly náhrady odeprény resp. vyměřena sankce, což hlavní celní úřad odmítl. Odpor podaný proti zamítavému

rozhodnutí žalovaný hlavní celní úřad také zamítl. Žalobkyně proto podala žalobu k předkládajícímu soudu.

Stručné odůvodnění předběžné otázky

K první předběžné otázce: Úroky z neprávem zaplacených a vrácených sankcí

- 4 Žalobkyně nemůže svůj návrh, kterým se domáhá zaplacení úroků, opřít o vnitrostátní právní předpisy. Podle § 233 první věty AO se nároky ze závazkového vztahu vyplývajícího z daňového dluhu, k nimž podle § 37 odst. 2 první věty AO náleží i nároky na vrácení úročí pouze tehdy, stanoví-li tak zákon. Ustanovení § 236 AO, které přichází do úvahy, ale nelze v dotčené věci použít, neboť toto ustanovení předpokládá, že částka náhrady, na níž se nárok zakládá, byla vymáhána žalobou, což se v projednávané věci nestalo. Pouze v tomto případě může od zahájení věci, tedy od doručení žaloby žalovanému, vzniknout nárok na úroky. Ani nařízení č. 800/1999 neobsahuje ustanovení, o něž by žalobkyně mohla opřít svůj návrh.
- 5 Podle judikatury Soudního dvora však v případě, že jsou (dovozní) poplatky vybírány v rozporu s unijním právem, mají členské státy povinnost, vyplývající z unijního práva, zaplatit jednotlivcům, kteří mají nárok na vrácení, příslušné úroky plynoucí ode dne, kdy tito jednotlivci odvedli vrácené poplatky (rozsudek ze dne 18. ledna 2017, Wortmann, C-365/15, EU:C:2017:19, výrok). Toto rozhodnutí Soudního dvora následuje po řadě rozhodnutí, v nichž Soudní dvůr uložil členským státům povinnost vyplývající z unijního práva, poplatky vybrané v rozporu s unijním právem nejen vrátit, nýbrž jednotlivci uhradit také ztráty představované nemožností disponovat peněžními částkami (viz mj. rozsudek ze dne 27. září 2012, Zuckerfabrik Jülich, C-113/10, C-147/10 a C-234/10, EU:C:2012:591, bod 65), přičemž úroky musí být zaplacený za období mezi dnem bezdůvodného zaplacení dotčeného poplatku a dnem jeho vrácení (viz rozsudek ze dne 18. dubna 2013, Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250, bod 28).
- 6 Sankce opírající se o článek 51 nařízení č. 800/1999 sice nepředstavují poplatky, nýbrž peněžní pokuty. Předkládající soud však nemá pochybnosti o tom, že judikatura Soudního dvora uvedená v předchozím bodě musí být v širokém, obecném smyslu chápána tak, že právní kvalifikace veřejnoprávní platební povinnosti uložené orgánem členského státu v rozporu s unijním právem jako (dovozního) poplatku, daně nebo - jako v projednávané věci - sankce není relevantní.
- 7 Z pohledu unijního práva má předkládající soud naproti tomu pochybnosti o tom, zda výše popsání povinnosti členských států platí také v případech, v nichž důvodem vrácení není rozpor příslušné právní normy s unijním právem, o němž rozhodl Soudní dvůr, nýbrž - jako v projednávané věci - (pouze) výklad (pod)položky kombinované nomenklatury provedený Soudním dvorem.

- 8 Podle názoru předkládajícího soudu by však Soudním dvorem opakovaně zdůrazňované hledisko kompenzace majetkové újmy, kterou jednotlivec utrpěl v důsledku nemožnosti disponovat s peněžními částkami (viz mj. rozsudek ze dne 18. dubna 2013, Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250, bod 21), mohlo platit také na projednávanou věc. Také žalobkyně totiž utrpěla ztráty tím, že finančními prostředky, které musela použít k platbě neprávem vyměřených sankcí, nemohla disponovat jako likvidními prostředky.
- 9 Ohledně okamžiku, od něž má výklad provedený Soudním dvorem při výkonu jeho pravomoci vyplývající z článku 267 SFEU účinek, podle ustálené judikatury Soudního dvora platí, že takovýto výklad vysvětluje a v případě potřeby vyjasňuje, v jakém smyslu a dosahu má nebo mělo být toto ustanovení chápáno a používáno od jeho vstupu v platnost, z čehož plyne, že soudy mohou a musí toto ustanovení uplatňovat v tomto výkladu také na právní poměry, které nastaly před přijetím rozsudku vydaného na žádost o výklad, jestliže jsou splněny všechny ostatní podmínky pro předložení sporu týkajícího se uplatnění tohoto ustanovení příslušným soudům (rozsudek ze dne 22. října 1998, IN. CO. GE. '90 a další, C-10/97 až C-22/97, EU:C:1998:498, bod 23). Výklad podpoložky 0207 1210 resp. 0207 1290 přílohy I nařízení č. 3846/87, jak jej učinil Soudní dvůr v rozsudku ze dne 24. listopadu 2011, Gebr. Stolle (C-323/10 až C-326/10, EU:C:2011:774), má proto také v projednávané věci účinek *ex-tunc* s tím důsledkem, že sankce uložená žalobkyni je od samého počátku neslučitelná s unijním právem a její vyměření je tedy porušením unijního práva.

K druhé předběžné otázce: Úroky z opožděně vyplacených vývozních náhrad

- 10 Unijní právo neobsahuje žádné ustanovení, které by stanovilo nárok na úroky v případě, že vývozní náhrada byla neprávem vyplacena později. Pokud jde o projednávanou věc, čl. 49 odst. 8 nařízení č. 800/1999 zejména nestanoví, jaká práva má vývozce, pokud zde uvedená lhůta uplynula a orgán členského státu nezaplátil vývozní náhrady. Podmínky pro platbu úroků ze státních subvencí, které byly vyplaceny ze zpožděním, by tedy v zásadě měly být upraveny ve vnitrostátním právním řádu jednotlivých členských států.
- 11 Vnitrostátní právo nezná žádnou obecnou právní zásadu platnou pro (přiměřené) úročení neuhrazených státních plnění, nýbrž pouze úročení podle přesně definovaných skutkových podstat. V projednávané věci by do úvahy přicházel § 14 odst. 2 MOG ve spojení s § 236 AO. I v tomto případě je ale podmínkou, aby se jednalo o zahájenou věc (viz výše, bod 4), která však v projednávané věci není splněna, neboť nebyla podána žaloba na vrácení sankcí.
- 12 Vzhledem k tomu, že žalobkyni byly vývozní náhrady za vyvezená jatečně upravená těla drůbeže, na něž měla podle unijního práva nárok, vyplaceny až s velkým zpožděním, utrpěla ztráty vyplývající z nemožnosti disponovat těmito peněžními částkami; její situace by tedy mohla být podobná situaci plátce daně, jemuž byla platba daně uložena v rozporu s unijním právem.

- 13 Soudní dvůr zdůraznil hledisko „určité symetrie“ mezi situací hospodářských subjektů, kteří v důsledku pochybení získali v rozporu s unijním právem výhodu, a situací hospodářských subjektů, které v důsledku pochybení utrpěli v rozporu s unijním právem újmu (rozsudek ze dne 18. ledna 2017, Wortmann, C-365/15, EU:C:2017:19, bod 29). Podle bodu 65 odůvodnění nařízení č. 800/1999 je za účelem zajištění rovného zacházení pro vývozce v členských státech třeba stanovit, co se vývozních náhrad týče, že jakákoli neoprávněně vyplacená částka bude příjemcem vrácena i s úroky. V souladu s tímto požadavkem unijního práva vnitrostátní zákonodárce v § 14 odst. 1 první větě MOG stanovil, že nároky na vrácení zvýhodnění jsou úročeny od okamžiku jejich vzniku. Pokud by se vnitrostátní právní řád řídil zásadou symetrie, mohl by stanovit, že si hospodářský subjekt také může nárokovat úroky již od okamžiku neoprávněného odeření vývozních náhrad, neboť v opačném případě by hledisko „určité symetrie“ mezi situací hospodářských subjektů a situací celní správy, které zdůraznil Soudní dvůr, bylo naplněno jen velmi nedůsledně.
- 14 Členský stát však v § 14 odst. 2 MOG alespoň stanovil, že nároky na zvýhodnění, mezi něž podle § 6 odst. 1 bod 1a MOG patří také vývozní náhrady, jsou úročeny od okamžiku zahájení věci, tedy od doručení žaloby žalovanému. Hospodářskému subjektu tak přísluší alespoň částečně přiměřené odškodnění za finanční ztráty, které utrpěl tím, že členský stát v rozporu s unijním právem zaplatil vývozní náhrady se zpožděním. V projednávané věci žalobkyně ale nárok na vývozní náhrady, jak již bylo uvedeno (viz výše, bod 4), neuplatnila cestou žaloby.
- 15 Situace, kdy hospodářský subjekt neuplatní svůj nárok na vývozní náhrady vůči celnímu orgánu členského státu soudní cestou, nýbrž pouze opravným prostředkem v prvním stupni, nastává v praxi často, pokud účastníci z důvodů ekonomie řízení vyčkávají výsledku vzorového soudního řízení. V tomto případě nemůže hospodářský subjekt v případě pro něj kladného výsledku vzorového řízení nárokovat podle vnitrostátního práva žádné úroky, což lze odůvodnit úvahou, že rozhodnutí nedomáhat se nároku cestou žaloby, nýbrž vyčkat výsledku vzorového řízení, je autonomním rozhodnutím hospodářského subjektu, který pak musí také nést právní důsledky, totiž vzdání se nároku na úroky podle § 236 AO.